

ra sem engedve szerephez. A föltoluló fájdalmak is az ősi szövegre emlékeztető módon enyhülnek meg művében: a mesemondás áhítatos, csöndes, vigasztaló szelidségébe vonóda. Gazdag tartalmú gondolatvilág épül rá a versnek a régiségből merített, eleven értékékként megőrzött szemléleti alaprétégére. Olyan fölismerések és lírai sugallatok sora, amelyek az ősi alaphang csengéséhez illően, a világegész meseízű, meseszerű elemének mutatják az emberi életet. Megindítóan humanus, tiszta szölamok csengenek végig az évszázadokkal ezelőtt megpendült húrokon: az egyszerű ember mindennapi életének megbűvölő, varázsos eseményé váló avatása, az emberi személyiség elmondhatatlan gazdagságának megrendült sejtelve. Annak bátor kiéneklése, hogy világnyi érték, visszaidézhetetlen, megismételhetetlen csoda az emberélet, az emberi sorsra rá mért minden szörnyőség, iszonyat, rettenet ellenére is (8).

Az emberi esendőség fokozott átélése a középkor világának természetes jellemzője. A pusztulás kegyetlen élménye azonban a túlvilág ígésében őket is megremegetti. A *Halotti beszéd* és az *Ómagyar Mária-siralom* szerzői ezzel az élménykörrel kerülnek szembe, az élet és a halál kibékíthetetlen erői között hánykódnak, hol fölajdulva, hol békülékenyen, s hol a fájdalom fölfokozódásától elgyöngülve, hol az isteni gondviselés reményében megnyugodva csöndesülnek végül el. A létezés antagonisztikus vonásaira eszmélő, modern életérzés előzetesei ezek a megrázóan szép szövegemlékek. Lírai, művészi, nyelvi értékeik mellett eszmei maradandóságuk révén is magától értetődően válnak e századi versek életrehívóivá.

Jegyzetek: 1. Kassák Lajos *összes versei*, Bp. 1970. 372. – Juhász Gyula *összes versei*, Bp. 1970. 662. – Képes Géza: *225 graim epe*, Bp. 1980. 58. – 2. Mezey László: *Leuveni jegyzetek az Ómagyar Mária-siralomról*, It. 1971. 366. – 3. Horváth János: *A magyar irodalmi műveltség kezdetei* Bp. 1931. 89. – 4. Égi virágszál... Iszonyú vasszegék... Véred hullása szemem sírása... például. – 5. Jaj nekem, meghalok, fogjatok föl engem... például. – 6. Szabolcsi Bence: *Vers és dallam*, Bp. 1959. 33. – 7. 4 bizony, 8 hogy, 22 és olvasható a szövegben. 7 és ezekből a mondat élen áll. 27 a mondat szerkezetek száma. 13 közülük kapcsolatos mellérendelés. – 8. Kiss Ferenc: *Az érett Kosztolányi*, Bp. 1979. 548-556.

SZEDER KATALIN: Padló és önérzet. Szeder Katalin költői életműhelyének ablakában olykor szigorú és elszánt, olykor megjóságos profétaarcok villannak fel, hogy aztán megjelenhessen a balladák átkozott asszonyának sorségette arcéle is. Erős sugárzású arcok ezek, átjárják a költői szenvedély sűrű rétegeit. Sokszor meg úgy látszik, Szeder Katalin versbeli alteregója áll egy meredélyen s a szélbe, felhőkbe, hegyek magasára kiáltja azt, amit csak a fájdalmas, szenvedő öröm vallhat meg önmagáról. De mennyire félünk, hogy ez a kiáltás visszhangtalan! Áldoz, feláldoz, kiszabadít önmagából mindent. Mi marad meg? Akar-e maradni valami? Személyesség? Gőg? Szégyen? Szenvedély? Keressük a fogódzókat a versek között. S rábukkanunk, nem a kiüresedett, de a szembenálló Szeder Katalin „alanyiségára”, aki összefoglal, lehámoz évtizedeket, évezredek. Mi változik? Földhöz, világhoz, padlóhoz, s persze önérzethez tartozik itt minden tárgy. Ki menti meg őket? Ki veszíti el? Ki lendíti, lódtítja tovább? Miért?

Szeder Katalin ciszolt versei, látszólagos alakú könnyűségük (a rímek kötelezőszerű használata) ellenére nehezen születtek. Ez az első kötete. Öt verse az 1968-ban megjelent *Első ének*-ben már szerepelt. Sokáig kellett várnia az első kötetre? Meglehet. Az érett, a jó vers azonban nemigen van időhöz kötve. És az is lehet, hogy önérzet és vers különböző műfajok: egybekovácsolásuk századunk emberének sorskérdései közé tartozik. De vannak külön utak: „örök értékek” is, „közhelyek” is. Ha szükítünk, ha tágitunk a jelentésen, történelmet élünk velük így is, úgy is. (Magvető, 1981) (De Coll Lajos)

A *Táj változó fényben* fotóalbum-sorozat újabb kötetét veheti kézbe az olvasó **Tokaj és vidéke** címmel. Szélnyi Károly fotóművész a balatoni tájak bemutatását követően most a műemlékeiben, népművészetében és kulturális örökségében nem kevésbé gazdag tájegységnek országjárásainkból már jól ismert, de a „változó fényben” újjávarázsolt szépségeit vonultatja föl előttünk. Az a látásmód, amellyel a tájat, az embert és környezetét lencsevégre kapja, a szó legszakmaibb értelmében vett *objektív*-ítés, minden mesterkéltésg és torzítás nélkül.

Szélnyi éveken át a műtárgyfotózásban gyakorolta az igényes látás és láttatás művészetét; művészi alázattal közelíti a látott világhoz, annak legsajátosabb és önmagával leginkább azonos dimenziójával kívánja képből megragadni. Így válik történelmi hitelességűvé színes lapjain egy-egy várrom vagy templom felvétele, ezért izzik át képein az arcok, a munkáskezek, a lehajló szőlővenyigék és a füzessel takarózó Bodrog vízének „tárgyszeretete”. A szép kiállítású album szövegét Lázár István írta, aki találon kiválasztott versidézetekkel nyújt kommentárt a jó ritmusban váltakozó képekhez.

Szerencsés időpontot választott a Corvina a – Murányi István tervezte – kötet kiadásának, mert a Tokaj-vidék egyik, legnemesebb szellemi hagyományait őrző volt sárospataki kollégium ebben az évben ünnepelte alapításának 450. évfordulóját. Patak a változó korok változó fényeiben – mint a városról készült képek is mutatják – mindmáig őrzi a hazai művelődés sajátosan magyar ízét és történelmi küldetését.

(F. A.)